

บทที่ 5

สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของการศึกษา
2. สรุปผลการศึกษา
3. อภิปรายผล
4. ประโยชน์ที่ได้รับ
5. การเผยแพร่ผลงาน

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1
2. เพื่อศึกษารูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน ตามความคิดเห็นของผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1

สรุปผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 โดยสัมภาษณ์ผู้อำนวยการ โรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน กลุ่มเครือข่ายกระสัง 1 ได้ผลการศึกษาดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล พบว่า มีการดำเนินการโดยจัดครูประจำชั้น ให้เหมาะสมกับนักเรียนแต่ละกลุ่ม ดำเนินการรวบรวมข้อมูลรายบุคคลของนักเรียนซึ่งอย่างน้อย ต้องครอบคลุมด้านความรู้ความสามารถ ด้านสุขภาพ และด้านครอบครัว ปัญหาที่พบ ขาดการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลนักเรียน และการส่งต่อข้อมูลระหว่างครูประจำชั้น ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของข้อมูลเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นสูงขึ้น

2. ด้านการคัดกรองนักเรียน พบว่า การคัดกรองนักเรียน ดำเนินการโดยการจัดแบ่งตามข้อมูลพฤติกรรมที่ได้จากการศึกษาและรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ดำเนินการคัดกรองนักเรียนโดยใช้แบบบันทึกคัดกรองนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูประจำชั้นสรุปผลจากแบบคัดกรองนักเรียนโดยแยกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา และจัดทำรายงานผลการคัดกรองนักเรียน และนำผลการประเมินไปปรับปรุง แก้ไข พัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่อไป **ปัญหาที่พบ** ขาดความรู้ความเข้าใจในการคัดกรองนักเรียนและไม่ได้นำผลการคัดกรองไปดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นรูปธรรม ขาดการนิเทศติดตาม การสรุปผล และการรายงาน

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน พบว่า มีการจัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนา นักเรียนด้วยวิธีการและเครื่องมือที่หลากหลาย เพื่อให้นักเรียนได้รับการพัฒนาเป็นบุคคลที่มีคุณภาพ สามารถปรับตัวเผชิญกับปัญหา และสามารถปฏิบัติหน้าที่ตามวัยของตนได้อย่างปกติ **ปัญหาที่พบ** ขาดการจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนตามความถนัดและความสนใจของนักเรียน ขาดการส่งเสริมนักเรียนตามความรู้ความสามารถความถนัดและความสนใจของนักเรียนตามที่ได้คัดกรองมา นักเรียนบางส่วนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข พบว่า ครูประจำชั้นได้ให้ความเอาใจใส่กับนักเรียนทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงและกลุ่มที่มีปัญหานั้นต้องให้ความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษและหาวิธีการช่วยเหลือป้องกันและแก้ไขปัญหให้กับนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่หลากหลาย **ปัญหาที่พบ** ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไม่สามารถขยายผลการดำเนินงานสู่ที่บ้านได้ เนื่องจากสภาพแวดล้อมทางสังคมและเศรษฐกิจที่เปลี่ยนแปลงไปพ่อแม่ไปทำงานที่อื่น นักเรียนจึงอาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตน เช่นปู่ย่า ตายาย ก็จะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหของนักเรียนเท่าที่ควร

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน พบว่า มี 2 กรณีคือ กรณีภายในโรงเรียนและกรณีภายนอกโรงเรียน

การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน คือ ที่ครูประจำชั้นได้ดำเนินการตามกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาแล้วแต่นักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้น ครูประจำชั้นจะส่งต่อนักเรียนให้ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองดำเนินการให้คำปรึกษาและช่วยเหลือตามความเหมาะสมต่อไป **ปัญหาที่พบคือ** ขาดความต่อเนื่องและการประสานงานที่ดี ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีจิตอาสาในการให้คำปรึกษาแก้ไขปัญหแก่นักเรียน และขาดงบประมาณในการดำเนินการ

การส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน เป็นวิธีการส่งต่อนักเรียนเพื่อขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อขอรับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญ

ภายนอก เมื่อพบว่านักเรียนมีปัญหายุ่งยากซับซ้อน และต้องการความช่วยเหลือเฉพาะทาง โดยครูแนะแนวหรือครูฝ่ายปกครองรับผิดชอบในการประสานขอความช่วยเหลือจากสถานบริการสาธารณสุขหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง **ปัญหาที่พบคือ** ขาดข้อมูลเกี่ยวกับหน่วยงานภายนอก ทำให้ขาดการติดต่อประสานงานเพื่อขอความช่วยเหลือจากหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง

ตอนที่ 2 รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระสัง 1 ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์จากการสัมภาษณ์ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา และจากการประชุมระดมสมองกับกลุ่มบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ผลการศึกษาสรุปได้ 8 ขั้นตอนดังนี้

1. ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ที่พบปัญหาว่า ขาดการจัดระบบสารสนเทศ ข้อมูลนักเรียน และการส่งต่อข้อมูลระหว่างครูประจำชั้น ทำให้เกิดความไม่ต่อเนื่องของข้อมูลเมื่อนักเรียนเลื่อนชั้นสูงขึ้น ดังนั้นควรมีการจัดระบบสารสนเทศข้อมูลนักเรียนให้เป็นปัจจุบัน จัดทำปฏิทินการส่งงานเมื่อสิ้นปีการศึกษา ดำเนินการมอบหมายงานในหน้าที่และการจัดการครูเข้าชั้นเรียนใหม่จะต้องดำเนินการให้เสร็จก่อนปิดภาคเรียน เพื่อให้ครูได้มีการมอบหมายงานและส่งต่อข้อมูลการเรียนระหว่างชั้นให้ครูคนใหม่ได้ทันที

2. ด้านการคัดกรองนักเรียนที่พบปัญหาว่า ขาดการนิเทศติดตาม การสรุปผล และการรายงาน ดังนั้นต้องจัดทำตารางการนิเทศติดตามงาน และกำหนดการส่งรายงานให้เป็นปัจจุบัน และเมื่อทำการคัดกรองควรจำแนกนักเรียนออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มปกติ กลุ่มเสี่ยง และกลุ่มมีปัญหา แล้วดำเนินการดังนี้คือ กลุ่มปกติจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมภูมิคุ้มกันโดยการจัดการให้มีการเรียนรู้ทักษะชีวิตที่จำเป็น กลุ่มเสี่ยงจัดกิจกรรมสร้างทักษะชีวิตที่ป้องกันไม่ให้นักเรียนมีปัญหา และกลุ่มมีปัญหาจัดกิจกรรมให้คำปรึกษาและแก้ปัญหาที่นักเรียนกำลังประสบอยู่อย่างเหมาะสม แล้วทำการฟื้นฟูสภาพการณ์ต่างๆนักเรียนเพื่อกลับเข้าสู่ภาวะปกติ

3. ด้านการส่งเสริมและพัฒนา ที่พบปัญหาว่า นักเรียนไม่ให้ความร่วมมือในกิจกรรมต่างๆ ที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น ดังนั้นควรเน้นการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจจากนักเรียน ปลูกฝังและสร้างความตระหนักให้นักเรียนมีวินัยและความรับผิดชอบในการร่วมกิจกรรมที่ทางโรงเรียนจัดขึ้น

4. ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ที่พบปัญหาว่า สภาพแวดล้อมทางสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป นักเรียนที่อาศัยอยู่กับบุคคลอื่นที่ไม่ใช่พ่อแม่ของตน เช่น ปู่ย่า ตายาย ก็จะไม่ให้ความสนใจเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหานักเรียนเท่าที่ควร ดังนั้นทางโรงเรียนควรทำความเข้าใจ

กับผู้ปกครองในการดูแลบุตรหลานให้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ ให้ความร่วมมือกับทางโรงเรียน ในการให้ข้อมูลนักเรียนตรงตามความเป็นจริง

5. ด้านการส่งต่อนักเรียน ดำเนินการใน 2 รูปแบบ คือ

การส่งต่อนักเรียนภายในโรงเรียน ที่พบปัญหาว่า ขาดความต่อเนื่องและ การประสานงานที่ดี และขาดงบประมาณในการดำเนินการ ดังนั้นควรจัดประชุมสร้างข้อตกลง ร่วมกันในการประสานงานกันระหว่างครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้น กับครูพิเศษอื่นๆในการส่งต่อนักเรียน

การส่งต่อนักเรียนภายนอกโรงเรียน ที่พบปัญหาว่า ไม่สามารถช่วยเหลือได้อย่างเต็มที่เนื่องจากขาดงบประมาณและความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอก จึงต้องจัดทำ แผนปฏิบัติการเพื่อรองรับ และขออนุมัติงบประมาณในการดำเนินงานพร้อมกับประสานความร่วมมือไปยังหน่วยงานภายนอกเพื่อขอความร่วมมือในการดูแลนักเรียน

6. ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า ขาดการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ดังนั้นควรจัดครูรับผิดชอบให้ดำเนินการต่อเนื่องและเป็นปัจจุบัน

7. ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า ขาดการนิเทศ กำกับ ติดตาม การดำเนินงานของคณะกรรมการดำเนินงานทุกระดับชั้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่มีการประชุม ติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้นควรมีการจัดให้มีการประชุมสรุปงานอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

8. ด้านการรายงานผลการดำเนินงาน ที่พบปัญหาว่า การส่งรายงานผลการดำเนินงานไม่ตรงตามกำหนดเวลาและข้อมูลที่รายงานไม่ตรงกับความเป็นจริง ดังนั้นจึงควรมี การนิเทศ กำกับติดตามงานให้เป็นไปตามปฏิทินการส่งงานที่กำหนดไว้ กำหนดให้มีการรายงาน ผลหรือจัดนิทรรศการแสดงผลงานของผู้เรียนในแต่ละปี เสนอต่อผู้ปกครองหรือสาธารณชน

อภิปรายผล

การศึกษารูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน กลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพกระตั้ง 1 สามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังนี้

จากการศึกษาสภาพและปัญหาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินการใน 5 ขั้นตอนแล้วควรเพิ่มเรื่อง 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน 7) ด้าน การสรุปผลการดำเนินงาน และ 8) ด้านการรายงานผลการดำเนินงาน ทั้งนี้เพราะ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จะต้องมีการดำเนินงานให้ครบทั้ง 8 ขั้นตอน เพื่อให้มีการสรุปผลการดำเนินงาน ทราบถึงผลการดำเนินงาน และการรายงานผลการดำเนินงานสู่สาธารณชน จะทำให้บุคลากรของ โรงเรียนได้ทราบถึงผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ผ่านมาเพื่อเป็นการพัฒนา

ระบบ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของกิตติภักษ์ กนกธาดาสกุล (2549 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครราชสีมา เขต 4 ผลการวิจัย พบว่า 1) ผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง รายด้าน พบว่า อยู่ในระดับปานกลางทั้ง 3 ด้าน และ 2) การเปรียบเทียบผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จำแนกตามช่วงชั้นที่เปิดสอนระหว่าง ช่วงชั้นที่ 1-2 ช่วงชั้นที่ 1-3 และช่วงชั้นที่ 3-4 ทั้งโดยภาพรวมและในรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิชัย อิ่มอ่อง (2548 : บทคัดย่อ) ที่ได้วิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยรวมของโรงเรียนศรีราชา อำเภอศรีราชา จังหวัดชลบุรี มีความสัมพันธ์กับปัจจัยด้านผู้บริหาร ด้านครู ด้านผู้ปกครองและชุมชน โดยมีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

จากผลการวิจัย รูปแบบการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายกระสัง 1 มีข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ ดังนี้

- 1.1 ผู้อำนวยการ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งเสริมในเรื่องการพัฒนาครูให้สามารถดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ โดยการส่งครูเข้ารับการอบรมเชิงปฏิบัติการให้ความรู้ครูเกี่ยวกับดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมากยิ่งขึ้น
- 1.2 โรงเรียนควรส่งเสริมสนับสนุนให้มีการคิดค้นวิธีการ กลยุทธ์ และประเมินผลการดำเนินงานตามระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยให้ผู้ปกครองได้มีส่วนร่วมในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนด้วย
- 1.3 โรงเรียนควรจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะชีวิต รู้จักการคิดวิเคราะห์สถานการณ์ต่างๆในชีวิต รู้จักสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง เมื่อเผชิญปัญหา

ต่าง ๆ ในชีวิตก็สามารถแก้ปัญหาได้ด้วยดี และดำรงชีวิตด้วยการใช้ปัญญา ภายใต้หลักคุณธรรม และความดี

1.4 ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประโยชน์ต่อนักเรียนเป็นอย่างมากดังนี้
โรงเรียนควรรนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาใช้พัฒนานักเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุด ในการ
ดำเนินต้องดำเนินงานให้ครบ 8 ขั้นตอนดังนี้ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัด
กรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา 4) ด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข 5) ด้านการ
ส่งต่อนักเรียน 6) ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน 7) ด้านการสรุปผลการดำเนินงาน 8) ด้าน
การรายงานผลการดำเนินงาน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการดำเนินงานระบบการดูแล
ช่วยเหลือนักเรียน

2.2 ควรมีการศึกษา บทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนการดำเนินงานระบบ
การดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3 ควรมีการศึกษาความคาดหวังของผู้ปกครองเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบการ
ดูแลช่วยเหลือนักเรียน